

TERMINSAFGIFTER
**SVENSKE STUDERENDE
GIVER OVERSKUD FOR
DANMARK**

Öresundsperspektiv är Öresundskomiteens serie av rapporter, analyser och PM.

Öresundsperspektiv ger ett fördjupande perspektiv på en aktuell Öresundsregional fråga.

Ansvarig utgivare: Finn Lauritzen

Analys: DEA og Öresundskomiteen

Öresundskomiteen är en politisk plattform för samarbetet mellan kommuner och regioner i Öresundsregionen. Öresundskomiteen verkar för att stärka Öresundsintegrationen och ta bort gränshinder. Komiteen verkar för att ta tillvara Öresundsregionens intressen, och för en gemensam Öresundsregional röst i Sveriges och Danmarks nationella debatt. Komiteen arbetar med att stärka det gränsöverskridande samarbetet och utbytet i regionen i frågor av gemensamt intresse. Öresundskomiteens medlemmar är Region Hovedstaden, Region Skåne, Region Själland, Köpenhamns kommun, Frederiksberg kommun, Malmö stad, Helsingborgs stad, Lunds kommun, Landskrona stad, Kommunekontaktråd Sjælland, Kommunekontaktråd Hovedstaden og Bornholms Regionskommun.

Öresundskomiteen • Nørregade 7B • 1165 København K

Telefon: +45 33 22 00 11 • E-post: info@oresundskomiteen.dk • www.oeresund.org

BAGGRUND

I gennem de seneste år har der både i Danmark og i Sverige været en intens uddannelsespolitisk debat om internationalisering af uddannelsessystemerne. Heri er indgået flere elementer. De studerende er blevet opfordret til at tilbringe en vis del af deres studietid i andre lande. Det giver både læring, kompetencer og udsyn. Samtidig har studerende fra andre lande fået mulighed for at studere på danske og svenske uddannelsesinstitutioner. Det har givet vores uddannelsesinstitutioner et mere internationalt studiemiljø.

Det er imidlertid klart, at der både er udgifter og indtægter forbundet med udveksling af studerende, og denne debat har fyldt en del i Danmark. Fra nogle sider er det blevet anskuet som et problem, at Danmark er "nettoimportør" af studerende i den forstand, at der kommer flere udenlandske studerende til Danmark end antallet af danskere, der tager til udlandet.

Et dækkende billede af fordele og ulemper ved denne udveksling bør dog inddrage en række andre forhold. En del af de studerende bliver således ofte "hængende" i studielandet, fx fordi de får en kæreste der. Det kan gøre, at de efter endt uddannelse får et job, betaler skat og dermed bliver bidragsydere til økonomien i studielandet.

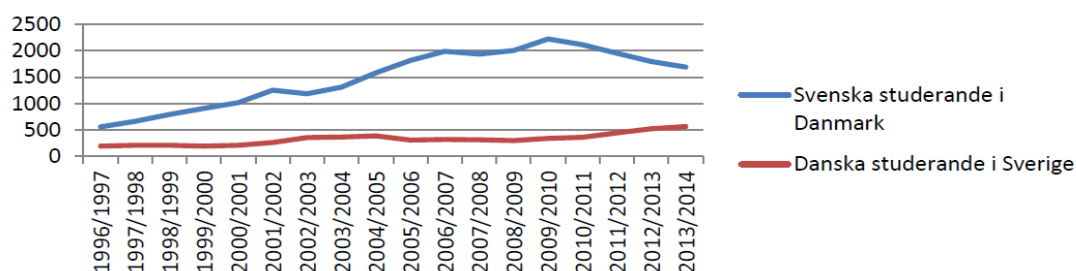
Det danske Uddannelsesministerium og Folketinget har således siden 2012 via et såkaldt "balancekrav" skåret i bevillingerne for de uddannelsesinstitutioner, der modtog flere studerende fra andre lande, end de selv sendte ud. Heri indgår både udvekslinger i "hele" semestre, typisk under Erasmus-programmet, og studerende, der tager enkeltfag.

Konkret har det ledt til, at de fleste danske uddannelsesinstitutioner, især universiteterne, har indført en brugerafgift eller brugerbetaling for udlændinge, der vil tage enkelte fag. På svensk kaldes dette en "terminsafgift".

Da der samtidig gælder, at nordiske borgere – lige som EU-borgere i det hele taget – kan søge optagelse på danske universiteter mv. på lige fod med danske statsborgere, så er slutresultatet, at svenskere uden brugerbetaling kan blive normale "heltidsstuderende" på danske universiteter, mens enkeltfagsstuderende skal betale en terminsafgift (på linje med danske, færdigt uddannede kandidater, der vil tage "ekstrafag"). Det har studerende som regel ikke råd til, og derfor er udvekslingen af enkeltfagsstuderende over Øresund gået i stå.

Også det samlede antal svenske studerende i Danmark er faldet siden 2009-10, jf. figur 1 – muligvis bla. som en følge af det forringede

Figur 1. Svenske studerende i Danmark og danske studerende i Sverige.

universitetssamarbejde efter lukningen af Øresundsuniversitetet. Antallet af danske studerende er til gengæld steget.

I nordisk sammenhæng hører det med til den økonomiske vurdering af uddannelsesudvekslingen, at der i regi af Nordisk Ministerråd er indgået en aftale, der giver de lande, der nettomodtager studerende fra andre nordiske lande en vis kompensation, som sidst er blevet hævet i 2012. Herefter modtager lande som Danmark en kompensation på 30.000 DKK for 75 pct. af de heltidsstuderende fra andre nordiske lande, der studerer i Danmark.

Det kan endelig tilføjes, at danske universiteter til en vis grad stadig diskriminerer svenske studerende i ft danske i modstrid med almindelige EU-retlige principper. Danske universiteter har således en indbyrdes, stiltiende aftale om at modtage hinandens studerende, såfremt disse vurderes at være fagligt egnede, fx i forbindelse med, at studerende flytter fra den ene del af landet til en anden. Det antages, at denne form for udveksling balancerer mellem universiteterne, selv om der ikke foreligger data, der underbygger dette.

Det samme gælder imidlertid ikke for studerende fx fra Malmö Högskola og Lunds Universitet.

Öresundskomiteen har i et stykke tid været i en god dialog med Uddannelsesministeriet om dette emne. Uddannelsesministeriet har udtrykt vilje til at søge at fjerne terminsafgiften, hvilket formentlig ville koste Danmark under 10 mio. kr. årligt. Problemet er imidlertid, at det ikke vil være EU-medholdeligt for Danmark at give svenske studerende en fortrinsstilling frem for studerende fra andre EU-lande.

Senest har det danske uddannelsesministerium i marts udstedt en ny bekendtgørelse om universiteternes internationale uddannelsessamarbejde. Her blødes balancekravet en anelse op, så det er knapt så rigtigt. Universiteterne må godt optage flere udenlandske studerende, end man selv sender ud, forudsat at universitetet selv betaler: Universiteterne kan "anvende egne midler til at afholde udgifter vedr. studerende, der indskrives udover balancen, og som derfor ikke udløser tilskud fra Uddannelsesministeriet, og som efter universitetets vurdering har en strategisk betydning i forhold til deres internationaliseringsarbejde".

Da tænketanken DEA i begyndelsen af 2015 offentliggjorde en generel analyse af de økonomiske konsekvenser af – dvs. indtægter og udgifter forbundet med udenlandske studerende i Danmark – tog Öresundskomiteens sekretariat kontakt til DEA for at høre om mulighederne for en særlig analyse af svenske studerende i Danmark. Denne analyse foreligger nu i form af dette notat og giver et spændende input til diskussionen om et lave et "uddannelsesmarked" omkring Øresund for at fremme den fremtidige arbejdsmarkedsintegration.

AFGRÆNSNING AF SVENSKES STUDERENDE I DEA'S ANALYSE

DEA's analyse bygger ikke på en stikprøve, men er i princippet en totalpopulation, belyst via registerdata.

Antallet af svenske studerende i DEA's register er dog væsentligt lavere i figur 1. Det skyldes DEA's afgrænsning, som bygger på,

at der alene er studerende *med et andet statsborgerskab end dansk (dvs. her svenske statsborgere), hvis første indvandring til Danmark er sket i forbindelse med studie-start på den videregående uddannelse.*

I praksis er denne afgrænsning sket ved at kræve, at (den registrerede) indvandring skal være sket højst 90 dage før eller efter studie-start. Mange nordiske studerende har formentlig opholdt sig i Danmark mere end 90 dage før studiestart, eller er alternativt blevet boende på den svenske side i mere end 90 dage efter studiestart, hvilket i betyder, at en del svenske studerende ikke er med i populationen.

DEA's analyse viser, at der med denne definition har været 1330 svenske studerende, som i perioden fra 1996 til 2008 har påbegyndt et dansk studium. Heraf har 417 svenske studerende afbrudt studiet.

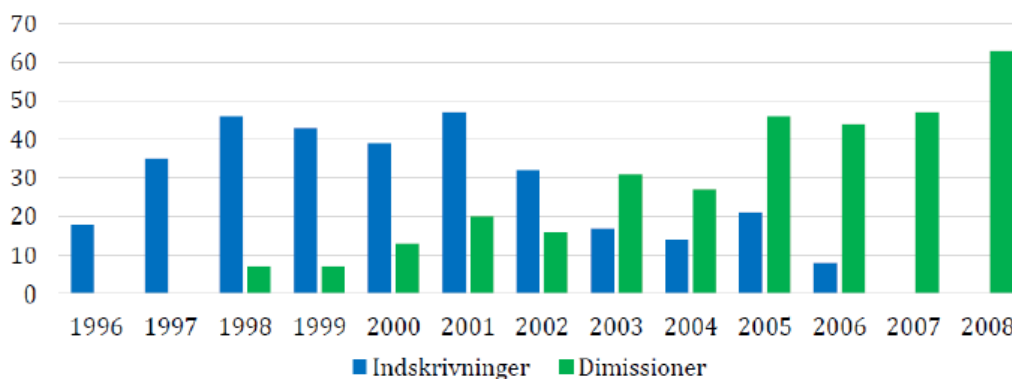
Ifølge DEA inkluderer disse tal *ikke* udveks-

lingsstuderende, hvilket også er en væsentlig årsag til, at det de facto kun er en del af de svenske studerende, der er omfattet af analysen. Endelig må det bemærkes, at studerende, der er indskrevet efter 2006, ikke indgår – det skyldes, at et væsentligt formål med analysen er at se på, hvad den "typiske" adfærd for de studerende er *efter* studiet.

Det afgørende er imidlertid, at der ikke er nogen grund til at antage, at de svenske studerende, der indgår i analysen, på nogen måde skulle adskille sig fra de svenske studerende, der ikke indgår. Der er med andre ord tale om den første kortlægning af svenske studerende i Danmark, og dermed et væsentlig input i diskussionen om uddannelsessamarbejde over Sundet.

Fra perioden 1996 til 2008 har der ifølge den anvendte definition for internationale studerende været 322 svenske studerende, som har gennemført en dansk videregående uddannelse, jf. figur 2.

Figur 2. Indskrivninger og dimissioner af svenske internationale studerende fra 1996 til 2008.

Kilde: Egne beregninger

Note: "Dimission" betegner, når en kandidatstuderende afslutter sit studium med bestået eksamen

Af de i alt 322 svenske studerende har halvde-
len taget en udelt lang videregående uddan-
nelse (typisk en universitetsuddannelse). Ca.
10 procent har gennemført en delt lang vide-
regående uddannelse og 16 procent en ba-
cheloruddannelse. Kun 7 procent har gen-
nemført en kort videregående uddannelse
(eksempel: SOSU-uddannelsen) og ca. 18
procent en mellemlang videregående uddan-
nelse (eksempel: sygeplejerske eller fysio-
teapeut).

De svenske studerende adskiller sig fra den
samlede gruppe af udenlandske studerende i
Danmark, jf. "Samfundsøkonomisk analyse af
internationale studerende", DEA, 2015. For-
skellen er især, at de korte videregående ud-
dannelser dækker 13 % af alle internationale
studerende i Danmark mod kun 7% for sven-
skerne, jf. tabel 1.

Tabel 1. Svenske studerende fordelt på uddannelsestyper

Uddannelsestype	Antal studerende	Antal på normeret tid	Gennemsnitlig studietid, måneder
Korte videregående uddannelser	24 (7%)	24	20,72
Mellemlange videregående uddannelser	57 (18%)	57	39,95
Bacheloruddannelser	51 (16%)	51	34,66
Lange videregående uddannelser, udelt	158 (49%)	158	75,46
Lange videregående uddannelser, delt	32 (10%)	32	31,18
I alt	322	322	54,23

Kilde: Egne beregninger

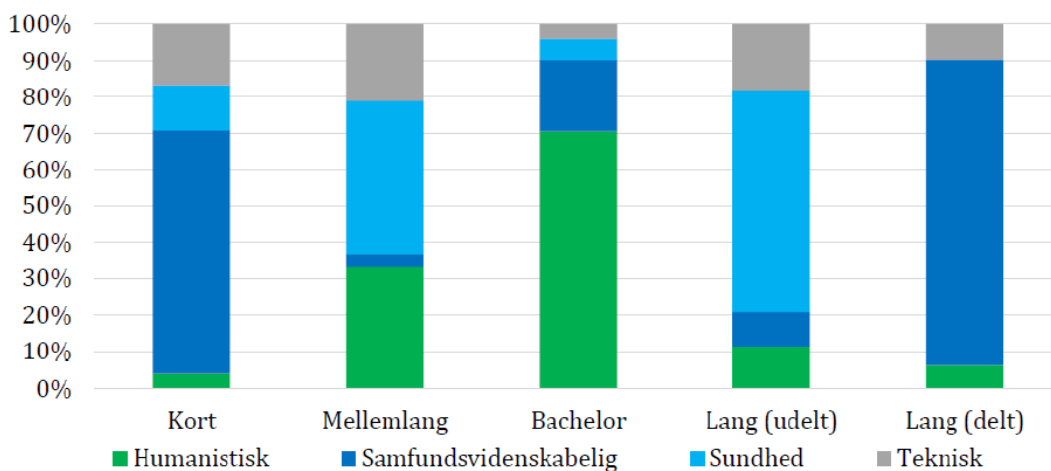
De mellemlange uddannelser dækker 27 % af alle internationale studerende mod kun 18 % for svenskerne. Til gengæld er der relativt flere svenskere både på bacheloruddannelser (16 % mod 6 % af alle internationale studerende) og blandt de lange videregående uddannelser.

På de korte videregående uddannelser har størstedelen af de svenske studerende gennemført en samfundsvidenskabelig uddannelse, hvilket også er tilfældet for de studerende fra kandidatuddannelserne (de delte lange videregående uddannelser). For bacheloruddannelserne har størstedelen taget en humanistisk eller en samfundsvidenskabelig uddannelse, mens størstedelen af de studerende på de mellemlange uddannelser fordele sig mellem det humanistiske og det sund-

hedsfaglige hovedområde. For de lange udelte videregående uddannelser har ca. 60 procent taget en sundhedsvidenskabelig uddannelse (typisk læge, tandlæge eller dyrlæge), og denne gruppe af studerende udgør ca. 30 procent af alle de svenske internationale studerende i den betragtede periode.

Samlet set er der 116 af de svenske studerende, som stadig er i Danmark året efter, at de er dimitteret, hvilke svarer til ca. 36 procent. De 116 personer bliver i gennemsnit, i denne analyse i Danmark i 6 år efter deres dimission. (Det kan tilføjes, at da analysen stopper i 2012, er realiteten, at en del bliver endnu længere – med endnu større skattebetalinger til følge end i denne analyse. Det reelle billede er således endnu mere positivt for den danske statskasse end vist på næste

Figur 3. Svenske internationale studerende fordelt på uddannelsesstyper og fagområder.

Kilde: Egne beregninger

Tabel 2. Svenske studerendes ophold efter dimission

Uddannelsestype	Antal	Ophold i Danmark året efter dimission		Gennemsnitlige opholdstid efter dimission, måneder	
		Antal	Andel	I Danmark året efter dimission	Alle
Korte videregående uddannelser	24	14	58 %	81,2	47,4
Mellemlange videregående uddannelser	57	25	44 %	74,0	31,7
Bacheloruddannelser	51	12	24 %	79,6	17,3
Lange videregående uddannelser, udelt	158	56	35 %	65,4	18,0
Lange videregående uddannelser, delt	32	9	28 %	79,6	15,1
I alt	322	116	36 %	71,7	20,8

Kilde: Egne beregninger

Note: "Dimission" betegner, når en kandidatstuderende afslutter sit studium med bestået eksamen

side).

Der er lidt variation imellem grupperne, men det interessante er, at variationen er relativt lille, og at de 36 pct., der er nævnt her, alle bliver i Danmark i en relativt lang periode.

Igen kan man sammenligne svenskerne med den samlede gruppe af internationale studerende. Forskellen er her, at svenskerne bliver lidt længere (som nævnt 6 år for dem, der ikke rejser umiddelbart, mod 5 ½ år for den samlede gruppe af internationale studerende).

INDTÆGT ELLER UDGIFT?

For at bestemme nettoeffekten af de svenske internationale studerende på de danske videregående uddannelser har DEA opstillet et samfundsøkonomisk regnskab. Det sam-

fundsøkonomiske regnskab er en beregning af, hvorvidt den samlede produktive indsats, de svenske studerende lægger på det dansk-arbejdsmarked, kan dække de samlede offentlige udgifter til de studerendes uddannelser og forbrug af offentlige ydelser.

De offentlige udgifter forbundet med de svenske studerende kan opdeles på henholdsvis uddannelsesudgifter, udgifter ved overførselsindkomster og udgifter til offentlige ydelser. Uddannelsesudgifterne består af udgifter ved de såkaldte "ståtakster" (STudieÅrsværkstakst, dvs. betaling fra Uddannelsesministeriet til institutionerne pr bestået studietrin, jf. ovenfor) og færdiggørelsesbonus. Udgifterne ved de offentlige overførsler dækker betalinger af dagpenge, kontanthjælp og SU (Statens Uddannelsesstøtte), mens udgifter til offentlige ydelser dækker udgifter ved sundheds- og retsvæsenet (det sidste er heldigvis

en meget begrænset post).

Modsat er den eneste direkte indtægtskilde fra de svenske studerende til den offentlige sektor skattebetalinger fra de studerende, som bliver i Danmark efter uddannelsen er afsluttet og arbejder.

Resultaterne fra cost-benefit analyserne er opstillet i Tabel 3, hvor alle beløb er angivet i

2014-priser, og analysen er opdelt efter uddannelses typer.

Det samlede cost-benefit regnskab for de svenske internationale studerende på de danske videregående uddannelser viser, at de i alt 322 svenskere, som har gennemført en hel videregående uddannelse fra 1996 til 2008, i alt har genereret et økonomisk overskud på 65 mio. kr. til den danske offentlige sektor fra

Tabel 3. Cost-benefit analyse af svenske internationale studerende, 2014-niveau

	Kort	Mellemlang	Bachelor	Lang (udelt)	Lang (delt)	Samlet
Indtægter						
Kildeskat	9,8	16,0	4,5	56,5	9,4	96,2
Indirekte skatter	4,2	11,9	8,1	47,6	4,1	75,9
Kompensation	0,5	1,3	1,1	3,6	0,7	7,2
Samlede indtægter	14,5	29,2	13,8	107,6	14,2	179,3
Udgifter						
Uddannelsesudgifter						
Ståtakster	-2,8	-10,7	-7,9	-59,5	-3,3	-84,2
Færdiggørelsesbonus	-0,2	-0,2	-0,1	-0,5	-0,1	-1,1
Offentlige ydelser						
Sundhedsvæsen	-0,9	-2,0	-0,6	-5,6	-0,7	-9,8
Retsvæsen	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,1
Offentlige overførsler						
Dagpenge mv.	-1,5	-4,6	-2,9	-6,0	-0,7	-15,7
SU	0,0	-0,1	0,0	-3,8	0,0	-3,9
Samlede udgifter	-5,4	-17,6	-11,5	-75,5	-4,9	-114,9
Den offentlige sektors samlede nettogevinst						
	9,1	11,6	2,3	32,1	9,3	64,5
Pr. studerende	379980	202719	45733	203460	291792	200210

Kilde: Egne beregninger

1996 til 2012.

Det bemærkes, at enkelte offentlige udgifter ikke indgår i analysen, så som udgifter til lægekonsultationer og udgifter til børnepasning. Disse udgifter vurderes dog ikke at kunne ændre billedet.

Når uddannelsestyperne betragtes separat ses det, at samtlige grupper af studerende er nettobidragydere til den danske samfundsøkonomi. Dette forhold er et stærkt argument for at sætte fokus på uddannelsessamarbejdet over Øresund og tillade svenske studerende at tage enkelte kursusfag på danske universiteter uden den såkaldte terminsafgift.

KONKLUSION

Svenske studerende adskiller sig fra andre internationale studerende ved i højere grad at tage videregående uddannelser (som er de mest overskudsgivende for Danmark, fordi de efterfølgende skattebetalinger for dem, som bliver, er højest ift. uddannelsesomkostningerne) og ved, at de gennemsnitligt bliver længere tid i Danmark efter uddannelsen.

Svenskerne adskiller sig også fra studerende fra andre lande ved, at der i forhold til Sydsverige er muligheder for, og perspektiver ved, at opfordre til en anden form for udveksling, der er et supplement til heltidsstuderende, nemlig studerende, der tager enkeltfag.

Fordelen ved denne form for udveksling er, at den ikke vil erstatte udveksling af heltidsstuderende, men netop supplere den. Og at udvekslingen vil bidrage til en fremtidig arbejdsstyrke, som allerede fra uddannelsen kender både til det danske og det svenske arbejdsmarked og dermed kan yde et bidrag til et fremtidigt arbejdsmarked med færre mentale

grænsebarrierer end i dag.

På den baggrund må Öresundskomiteen anbefale, at der indgås en Øresundsaf tale mellem de danske og de sydsvenske universiteter uden "terminsafgifter". Det vil selvk lart være i Sveriges interesse – men det nye er, at analysen viser, at Danmark også vil tjene på det.